

Nejvyšší soud

prostřednictvím

Okresního soudu
v Novém Jičíně

ke sp. zn. 20 T 128/2018

Podle § 265d odst. 1 písm. a) trestního řádu a ve lhůtě uvedené v § 265e odst. 1 trestního řádu podávám v neprospěch obviněných

Bc. J. B., nar. ***, bytem ***,

I. B., nar. ***, bytem ***, a

D. K., nar. ***, bytem ***,

dovolání

proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 11. 2022 sp. zn. 5 To 175/2022, kterým bylo podle § 256 trestního řádu zamítnuto odvolání státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Novém Jičíně podané proti rozsudku Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 19. 4. 2022 sp. zn. 20 T 128/2018, jímž byli všichni tři obvinění zproštěni podaného návrhu na potrestání.

a to z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. m) trestního řádu s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) trestního řádu, neboť napadeným usnesením bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. b) trestního řádu, přestože rozhodnutí soudu prvního stupně spočívalo na nesprávném právním posouzení skutku.

Odůvodnění:

1. Shora uvedení obvinění byli rozsudkem Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 19. 4. 2022 sp. zn. 20 T 128/2018 podle § 226 písm. a) trestního řádu zproštěni návrhu státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Novém Jičíně na potrestání ze dne 10. 9. 2018¹ sp. zn. 1 ZK 245/2018 pro tam vymezená jednání, která byla v případě obviněných I. B. [skutek pod bodem 1)] a Bc. J. B. [skutek pod bodem 2)] kvalifikována jako přečiny podvodu podle § 209 odst. 1 trestního zákoníku a v případě obviněného D. K. jako dvojí účastenství ve formě pomoci

¹ Okresnímu soudu v Novém Jičíně byl návrh na potrestání doručen dne 11. 9. 2018.

k přečinu podvodu podle § 24 odst. 1 písm. c), § 209 odst. 1 trestního zákoníku [skutky pod body 1) a 2]).

2. Nálezací soud v rámci odůvodnění zprošťujícího rozsudku dospěl k závěru o nevěrohodnosti svědka P. K., který obviněné z trestné činnosti jednoznačně usvědčoval.² V návaznosti na uvedené pak dovedl, že na podkladě provedených důkazů a z nich vyplývajících skutečností se nepodařilo odstranit pochybnosti v tom smyslu, že obvinění Bc. J. B., I. B. a D. K. mohli žít v domněnání, že svědek P. K. prostřednictvím společnosti P. m. – p. s.r.o. (dále jen „PKM“), již byl jednatelem, řádně podniká, a tudíž prvním dvěma obviněným za pomoci třetího obviněného poskytl řádnou pracovní smlouvu, na základě které pak manželé B. v měsíci prosinci 2017 vykonávali sjednanou pracovní činnost. Podle soudu tedy, neměli-li obvinění poznatek o tom, že společnost PKM fakticky nefunguje a je v likvidaci, nelze spolehlivě dovést, že pracovní smlouvy byly jen fiktivní a že je tedy uzavřeli účelově v úmyslu získat následně, po náhlém ukončení pracovního poměru, podporu v nezaměstnanosti v neoprávněné výši. K důvodu, pro který si svědek P. K. proti původnímu trestnímu příkazu nepodal odpor, Okresní soud v Novém Jičíně dodal, že v předmětné době fakturoval finanční částky, které pravděpodobně zatajil a nedal, což mohlo být důvodem, pro který přijal rozhodnutí o vině a trestu z trestního příkazu a tvrdil, že vše bylo jen „jako“.

3. Proti uvedenému zprošťujícímu rozsudku nálezacího soudu podal státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Novém Jičíně odvolání, které však Krajský soud v Ostravě nyní napadeným usnesením ze dne 22. 11. 2022 sp. zn. 5 To 175/2022 zamítl podle § 256 trestního řádu jako nedůvodné. Žádné z odvolacích námitek přitom nepřisvědčil, dokazování prvostupňového soudu označil za bezvadné a respektující pravidla vyplývající z § 2 odst. 5, 6 trestního řádu, přičemž s jeho argumentací se ztotožnil. Uzavřel tudíž, že nálezací soud nepochybil, pokud obviněné návrhu na potrestání zprostil, neboť nebylo prokázáno, že by se skutek, pro který byli stíháni, vůbec stal.

4. S argumentací soudů, která našla svůj odraz ve zproštění návrhu na potrestání, se však nelze ztotožnit, neboť v případě všech obviněných zákonné znaky trestných činů, pro které na ně byl podán návrh na potrestání, naplněny byly a ze skutkových zjištění soudů je tedy dovést lze.³ Stěžejním pro správné posouzení věci je přitom řádné vyhodnocení subjektivní stránky. Argumentace obou soudů je totiž, byť to v jejich rozhodnutích není řečeno doslova, vystavěna především na zpochybnění podvodného úmyslu obviněných.

5. Jak bylo zmíněno v předchozích pasážích tohoto dovolání, oba soudy vyjádřily pochybnosti o věrohodnosti svědka P. K. a jeho usvědčující výpovědi, přičemž za podstatnou okolnost podporující důvody zproštění návrhu na potrestání považovaly především to, že všichni tři shora uvedení obvinění v době uzavírání pracovních smluv

² Není od věci zmínit, že Okresní soud v Novém Jičíně ve věci nejprve dne 20. 9. 2018 vydal trestní příkaz, jímž všechny čtyři obviněné uznal vinnými v rozsahu podaného návrhu na potrestání. Zatímco obvinění Bc. J. B., I. B. a D. K. podali odpor, tehdy spoluobviněný P. K. (dále jen „svědek P. K.“) rozhodnutí akceptoval a ohledně jeho osoby tedy trestní příkaz nabyl právní moci.

³ Jen na okraj je vhodné zmínit, že argumentaci soudů by odpovídalo spíše zproštění návrhu na potrestání podle § 226 písm. b) trestního řádu. Z hlediska obsahu a zaměření tohoto dovolání však otázka zákonného označení důvodu zproštění návrhu na potrestání nehraje roli.

nemuseli vědět, že společnost PKM fakticky nefunguje a je v likvidaci, a tedy mohli žít v domněnách, že řádně podniká a je sepsána řádná pracovní smlouva, na jejímž základě vykonali práci a tuto odevzdali. V reakci na uvedené je zapotřebí zdůraznit, že tímto dovoláním nejsou nijak zpochybňována základní skutková zjištění soudů, podle kterých společnost PKM v předmětné době skutečně určité aktivity tzv. načerno vykonávala, stejně jako není rozporován závěr soudů, podle kterého obvinění Bc. J. B. a I. B. jakousi práci odvedli. Obviněný Bc. J. B. vytvořil podobu webových stránek, obviněná I. B. pak data získaná manželem z harddisků rozdělila do složek. Stejně tak soudům nelze vytýkat, pokud s ohledem na nesrovnalosti ve výpovědi svědka P. K. vyjádřily jisté pochybnosti o jeho věrohodnosti a jím podanou výpověď v části, v níž shora uvedené obviněné usvědčoval, nebraly v potaz. Z hlediska adekvátního vyhodnocení celé trestní věci jsou však klíčové jiné okolnosti.

6. Podstata projednávané trestné činnosti měla spočívat v účelovém sjednání fiktivních (předstíraných) pracovních smluv s tím, že obvinění Bc. J. B. a I. B., kterým uzavření předmětných smluv pomohl zajistit obviněný D. K., od samého počátku nebyli vedeni záměrem pro zaměstnavatele (společnost PKM) řádně pracovat. Úmyslem všech obviněných a svědka P. K. bylo dosáhnout toho, aby manželé B. posléze, po ukončení pracovního poměru výpovědí ze strany zaměstnavatele, k níž došlo po měsíci od jeho vzniku, vylákali na České republice podporu v nezaměstnanosti ve vyšších částkách, než jaké by jim ve skutečnosti náležely. Z tohoto pohledu je přitom nutné upozornit, že soudy opakovaně akcentovaná otázka vědomí obviněných o tom, zda společnost PKM vykonávala nějakou činnost či nikoli, nehraje z hlediska dovození jejich trestní odpovědnosti zásadní roli. Jinak vyjádřeno, z tohoto pohledu není rozhodující, zda věděli o tom, že společnost PKM, jíž byl svědek P. K. jednatelem, nějakou činnost vykonává (byť tzv. načerno) či nikoli. Ze soudní praxe jsou známy opakované případy obdobných jednání podvodného charakteru spočívající v účelovém uzavření pracovní smlouvy mezi běžně fungujícím a předmět podnikání vykonávajícím zaměstnavatelem na straně jedné a „zaměstnancem“ na straně druhé, jejímž smyslem není reálný přínos „zaměstnance“ pro zaměstnavatele ve významu výkonu pracovní činnosti, ale je jím právě až následné nezákonné obohacení se takového „zaměstnance“ např. na dávkách státní sociální podpory. Z důvodu ztížení odhalení protiprávního jednání přitom bývá ujednání nezřídky takové, že „zaměstnanec“ tzv. naoko nějakou minimální činnost vykoná, provedená práce však naprosto neodpovídá povaze smlouvy, potřebám zaměstnavatele ani údajně poskytnuté odměně. Přesto jde při splnění dalších zákonných podmínek o podvodné jednání odůvodňující reakci orgánů činných v trestním řízení a zakládající trestní odpovědnost pachatele či pachatelů. Krucální význam má v takovém případě – a to se týká právě i trestní věci obviněných Bc. J. B., I. B. a D. K. – řádné vyhodnocení subjektivní stránky, konkrétně tedy objasnění, zda bylo jejich jednání vedeno podvodným úmyslem či nikoli.

7. V předkládané trestní věci obvinění trestnou činnost popřeli, přičemž s ohledem na shora naznačené pochybnosti soudů o osobě svědka P. K. a jeho věrohodnosti nelze vzít v potaz ani tu část jeho výpovědi, v níž zbylé obviněné (a rovněž tak svou osobu) ze spáchání podvodného jednání jednoznačně usvědčoval. Ani to však ještě samo o sobě nevylučuje spolehlivé dovození podvodného úmyslu obviněných na podkladě důkazů a skutkových okolností zbývajících. Nelze totiž pominout, že závěr o tom, zda je dáno zavinění ve smyslu trestního zákoníku a v jaké formě, je závěrem právním, který se musí zakládat na skutkových zjištěních soudů

vyplývajících z provedeného dokazování. I judikatura soudů přitom opakovaně uznává, že objasnění otázky, zda byl čin spáchán úmyslně, lze v případech chybějícího doznání pachatele či spolupachatele činit nepřímou z okolností činu objektivní povahy, ze kterých se dá podle zásad správného a logického myšlení usuzovat na vnitřní vztah pachatele k porušení nebo ohrožení zájmů chráněných trestním zákonem.⁴ Právě souhrn takových okolností v aktuálně řešené trestní věci přitom umožňuje učinit spolehlivý závěr, že pracovní smlouvy mezi společnostmi PKM jako zaměstnavatelem a obviněnými Bc. J. B. a I. B. jako zaměstnanci byly účelově sjednány výlučně s cílem obohacení se na úkor České republiky prostřednictvím vylákání podpory v nezaměstnanosti v neoprávněné výši. Jiného smyslu tedy neměly.

8. V naznačeném směru je zapotřebí zaměřit pozornost v první řadě na rozsah výkonu faktické činnosti provedené obviněnými Bc. J. B. a I. B., z nichž první byl podle pracovní smlouvy uzavřené na dobu určitou na pozici IT technika a druhá pak na pozici asistentky jednatele.

9. Co se týká obviněného Bc. J. B., tento potvrdil, že má vzdělání v oboru informatika a uvedené problematice tedy rozumí. Znalec z oboru kybernetika Ing. J. B. v závěrech svého znaleckého posudku zmapoval rozsah obviněným provedeného díla, přičemž z jeho popisu vyplývá, že se jedná o datové struktury vytvořené ve volně šiřitelném redakčním systému J. V podstatě šlo o webové stránky s prezentací společnosti PKM, přičemž pracnost lze u IT specialisty-designéra a programátora s praxí v rozsahu 3 let odhadnout cca na 5 pracovních dnů (znalec potvrdil, že do uvedeného času nezapočítává eventuální konzultaci mezi zadavatelem a zhotovitelem). Z posudku lze současně vyčíst, že byla využita šablona, jejíž instalace byla upravena, přičemž se jednalo o vcelku jednoduché webové stránky s minimem informací, tvořené v podstatě pěti záložkami, tedy „Hlavní, O nás, Kontakty, Referenční stavby, Fotogalerie, Poskytované služby“, a s minimem grafických prvků a textu (jednalo se o několik vět včetně kontaktních údajů). Nelze zpochybnit skutková zjištění nalézacího soudu, že tyto datové struktury vytvořil obviněný Bc. J. B. a podle závěru znaleckého posudku tak učinil skutečně v měsíci prosinci 2017. Jedná se však o velmi jednoduché dílo nepřinášející pro společnost PKM v podstatě žádný přínos proti veřejně dostupným soukromým databázím podnikatelských subjektů.⁵ Webové stránky ve srovnatelném rozsahu lze přitom na trhu běžně pořídit za částky v řádu jednotek tisíců Kč, typicky na vyšší úrovni, mimo jiné i s optimalizacemi pro internetové vyhledávače. Běžně se tyto práce zadávají specializovaným firmám, neboť v praxi není žádný důvod najímat pro jednorázové zhotovení webových stránek pro malé podnikatelské subjekty (kterým společnost PKM zjevně byla) jakékoliv zaměstnance a uzavírat s nimi pracovní smlouvu, byť by se jednalo o pracovní smlouvu na dobu určitou. Obviněným tvrzený rozsah prací tedy zjevně neodpovídal délce dohodnutého pracovního poměru a pravidelné mzdě, která mu po celou dobu jeho trvání měla být údajně poskytována.⁶

10. V podstatě totéž platí i v případě obviněné I. B., jejíž činnost měla podle jejího vyjádření spočívat ve zpracování dat (jejich roztřídění do složek), která její manžel

⁴ Přiměřeně viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2008 sp. zn. 6 Tdo 39/2008.

⁵ Jen na okraj lze dodat, že se jedná o webové stránky, které ani nebyly zveřejněny (zpřístupněny na internetu).

⁶ Sjednanému rozsahu prací by do důsledku vzato mohla odpovídat např. dohoda o provedení práce.

tzv. vytáhl z harddisků. Z vyjádření svědků P. K. a L. P., který byl jmenován do funkce likvidátora v měsíci březnu 2017, vyplývá, že společnost PKM neměla dlouhodobě, snad již od roku 2014, vyvíjet žádnou činnost. Již shora bylo zmíněno, že oba soudy v reakci na provedené důkazy dospěly k poněkud odlišnému závěru, totiž že uvedená společnost jakési aktivity tzv. načerno⁷ prováděla. Proti tomuto zjištění soudů nelze mít žádných výhrad. Podstatné ale je, že se nemohlo jednat o aktivity rozsáhlé a široké, neboť v takovém případě by nemohly ujít pozornosti likvidátora společnosti L. P. Za takové situace, kdy společnost PKM byla navíc jen malým podnikatelským subjektem s naprostým minimem zaměstnanců a dlouhodobě nevedla řádné účetnictví⁸, je zřejmé, že roztrídění údajných dokumentů za předchozí období s ohledem na jejich pouze omezený rozsah nemohlo vyžadovat žádnou náročnou a dlouhodobou aktivitu obviněné I. B. Také v jejím případě tedy rozsah prací zjevně neodpovídal délce sjednaného pracovního poměru a pravidelné mzdě, která jí údajně měla být po dobu jeho trvání poskytována.

11. S tím souvisí i druhá podstatná okolnost, totiž smysl uzavřených pracovních smluv a dohodnutých a prováděných prací pro společnost PKM. Z logiky věci, pokud subjekt někoho zaměstná, očekává také, že zaměstnanec pro něj bude prospěšný a bude odvádět práce, které jsou potřebné a smysluplné. Výše bylo opakovaně akcentováno, že společnost PKM v uvedeném období podle zjištění soudů sice jakousi činnost prováděla, jednalo se však o aktivity neoficiální a stojící mimo pozornost likvidátora a dotčených státních orgánů. Nelze tedy vyloučit závěr nalézacího soudu, že svědek P. K. se chtěl vyhnout plnění daňové povinnosti. Pak je ale zapotřebí položit si otázku, jaký byl tedy důvod, pro který byly pracovní poměry s obviněnými Bc. J. B. a I. B. sjednány.

12. Zjevně nepřicházela v úvahu reálná snaha o jakýsi „restart“ v té době oficiálně neaktivní společnosti PKM⁹, neboť případné právní úkony, měly-li mít jakoukoliv právní relevanci, by se bez likvidátora, který vykonával funkce statutárního orgánu společnosti¹⁰, neobešly. Pokud by v roce 2017 záměr „restartovat“ společnost PKM existoval, pak kromě toho, že by o tom věděl její likvidátor, lze předpokládat, že by byly činěny právní úkony běžné pro druh podnikání, ke kterému měla společnost oprávnění, tj. pro obor stavebnictví. V případě pracovněprávních úkonů by spíše, než přijímání zaměstnanců na pozici informatika bylo možno předpokládat přijímání zaměstnanců pro stavební práce a činění kroků k získání stavebních zakázek. Pokud jde o účetnictví, spíše, než snaha získávat historické údaje z pevných disků by bylo logickým postupem zajistit společnosti účetní a do budoucna obnovit jeho vedení. Vyloučí-li se přitom varianta o jakémisi „restartu“ společnosti, neexistuje žádný legitimní důvod, pro který by svědek P. K. za oficiálně nefungující společnost PKM najímal IT technika a asistentku, požadoval po nich výkon zbytečných, z pohledu společnosti nepotřebných a nijak nevyužitých prací a za tyto jim vyplatil a slíbil vyplácet mzdu.

13. Pouze na okraj je pak vhodné připomenout rovněž tu skutečnost, že obvinění manželé B. po celý měsíc prosinec 2017, od kterého měli začít vykonávat práce

⁷ Tedy neoficiálně, aby o nich nevěděl např. likvidátor.

⁸ Toto zjištění nezpochybnil ani soudy.

⁹ Ostatně k úvahám o skutečném restartu se negativně vyjádřil i Krajský soud v Ostravě na straně 6 svého usnesení ze dne 22. 11. 2022.

¹⁰ § 193 občanského zákoníku.

pro společnosti PKM, fakticky cestovali a pobývali ve Vietnamu, což měli také naplánováno předem. Je s podivem, že přes znalost uvedené skutečnosti byly pracovní smlouvy uzavřeny na dobu počínaje měsícem prosincem 2017 a s uvedením místa výkonu práce v O. (a nikoli tedy s takovým počátkem trvání pracovního poměru, který by korespondoval s jejich návratem do České republiky). Obvinění k tomu v rámci své obhajoby uvedli, že po dohodě měli pracovat v rámci tzv. home office. Kromě toho, že způsob výkonu práce formou home office ve smlouvách uveden není, navíc ujednání o provádění prací v době předem naplánované dovolené podporuje shora prezentovaný závěr, podle kterého rozsah prací zjevně neodpovídal délce sjednaného pracovního poměru a pravidelné mzdě, která jim měla být po dobu jeho trvání údajně poskytována.

14. Všechny shora připomenuté okolnosti tak ve svém souhrnu svědčí pro závěr, že jak obvinění Bc. J. a I. B., tak z logiky věci i obviněný D. K., jednali od samého počátku s vědomím, že pracovní smlouvy jsou fiktivní a na základě nich sjednané krátkodobé pracovní poměry budou jen předstírané. Jejich skutečným a jediným záměrem bylo totiž – v návaznosti na ukončení pracovního poměru ze strany zaměstnavatele po uplynutí jednoho měsíce jeho trvání – vylákání podpory v nezaměstnanosti ve vyšších částkách, než na které by měli B. nárok. Jakési minimální a pro společnost PKM nepotřebné práce vykonané obviněnými manžely B. pak sloužily jen jako zástěrka, jejímž smyslem bylo zabránit či alespoň ztížit odhalení vlastní protiprávní činnosti. Jednání obviněných Bc. J. B. a I. B. proto naplnilo po všech stránkách, subjektivní stránku nevyjímaje, zákonné znaky skutkové podstaty přečinů podvodu podle § 209 odst. 1 trestního zákoníku. Jednání obviněného D. K., který oba ke sjednání pracovních poměrů svědku P. K. dohodl a z logiky věci tak o podvodném záměru věděl, je pak dvojím účastenstvím ve formě pomoci k přečinu podvodu podle § 24 odst. 1 písm. c) k § 209 odst. 1 trestního zákoníku.

15. V návaznosti na výše uvedená zjištění lze tedy uzavřít, že rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně, který jednání obviněných Bc. J. B., I. B. a D. K. neposoudil jako trestné činy a podané obžaloby (resp. podaného návrhu na potrestání) je podle § 226 písm. a) trestního řádu zprostil, je zatížen vadou, která naplnila uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) trestního řádu. Navazujícím usnesením Krajského soudu v Ostravě, který přes uvedené nedostatky odvolání státního zástupce podle § 256 trestního řádu zamítl jako nedůvodné, pak byl naplněn uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) trestního řádu.

S ohledem na popsané skutečnosti

navrhuji,

aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání, k jehož konání může přistoupit podle § 265r odst. 1 písm. b) trestního řádu,

1. podle § 265k odst. 1, 2 trestního řádu za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 trestního řádu zrušil jak usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 11. 2022 sp. zn. 5 To 175/2022 a jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 19. 4. 2022 sp. zn. 20 T 128/2018, tak i všechna další rozhodnutí

na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu,

2. a dále postupoval podle § 265l odst. 1 trestního řádu a přikázal Okresnímu soudu v Novém Jičíně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Pokud by Nejvyšší soud shledal, že v posuzované věci je nutno rozhodnout jiným než navrhovaným způsobem, vyjadřuji i pro tento případ souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání [§ 265r odst. 1 písm. c) trestního řádu].

Brno 7. února 2023

JUDr. Igor Stříž
nejvyšší státní zástupce